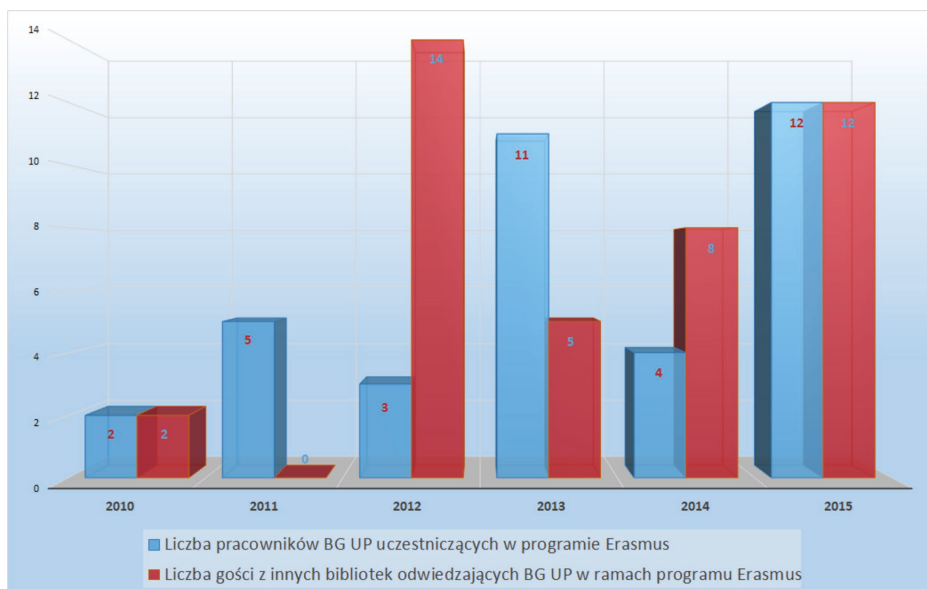

Marzena Błach, Barbara Krasieńska, Aleksandra Więk
Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie

***Bibliotekarze Podróżują* — wystawa w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie**

Wernisaż wystawy „Bibliotekarze Podróżują” odbył się 21 kwietnia 2016 roku. Uczestników przywitał Dyrektor Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (BG UP) — dr Stanisław Skórka, a oficjalnego otwarcia dokonał prof. dr hab. Kazimierz Karolczak — Prorektor ds. Nauki i Współpracy Międzynarodowej UP, Rektor elekt UP. Jak podkreśliła mgr Anna Brońka, pracownik Biura ds. Współpracy Międzynarodowej UP, pracownicy BG UP biorą aktywny udział w promowaniu programu Erasmus, zarówno jako jego beneficjenci, jak i gospodarze. Bibliotekarze z BG UP wyjeżdżają na staże Erasmusowe od 2010 roku. Wykres nr 1 prezentuje statystykę wyjazdów w latach 2010–2015.

Nadrzędnym celem ekspozycji było zwrócenie uwagi na rolę programu Erasmus w rozwoju zawodowym bibliotekarzy BG UP. Asumptem do zorganizowania wystawy stał się artykuł Joanny Dziak z Biblioteki Politechniki Śląskiej, która na łamach „Biblioteki i Edukacji” pisała, że program Erasmus oferuje: „bezprecedensową możliwość poznania działalności, problemów i osiągnięć bibliotek w różnych krajach. [...] Odwiedzane biblioteki naukowe dają możliwość zdobycia nowych doświadczeń, poznania metod pracy oraz poszerzenia wiedzy. Zadania realizowane w czasie stażu wiążą się w znacznym stopniu z obowiązkami wykonywanymi w macierzystej bibliotece. Podczas organizowania wyjazdu pracownicy muszą wykazać się inicjatywą i wiedzą, by wybrać interesującą instytucję, która zapewni im efektywny pobyt, z drugiej strony dysponują dużą swobodą przy wyborze biblioteki, przygotowywaniu programu i realizacji stażu. Uczestnicy Erasmusu mają możliwość poznania nie tylko pracy bibliotecznej, ale także nowych miejsc, ludzi i kultury. Daje to szerszą, nie tylko zawodo-

Wykres 1. Liczba pracowników BG UP oraz gości z innych bibliotek uczestniczących w programie Erasmus (w latach 2010–2015). Projekt: M. Górski.

wą perspektywę i stanowi okazję do osobistego rozwoju¹”. Prawdziwość tej tezy potwierdzają beneficjenci programu Erasmus, bibliotekarze BG UP.

Podróże odbywane w ramach programu Erasmus+ na praktyki w zagranicznych bibliotekach zainspirowały pracowników BG UP do pisania sprawozdań publikowanych m.in. na łamach „Biblioteki i Edukacji”, elektronicznego czasopisma BG UP², dzielenia się swoimi doświadczeniami podczas organizowanych w Bibliotece seminariów, jak i w trakcie ogólnopolskich konferencji³. Były wreszcie impulsem do przygotowania wystawy „Bibliotekarze Podróżują”, która wpisała się w obchody XIII Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek (8-15 maja 2016 r.) przebiegającego pod hasłem: „Biblioteka inspiruje”.

¹ J. Dziak, *Program Erasmus jako sposób podnoszenia kompetencji bibliotekarzy na przykładzie Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej*, „Biblioteka i Edukacja”, [online], 2015, nr 7 [dostęp: 2016-04-21]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/101>.

² W 2015 r. pracownicy sieci bibliotecznej UP opublikowali następujące artykuły inspirowane wyjazdami w ramach programu Erasmus+ : M. Błach, *Rajska biblioteka – Buechereien Wien*, „Bibliotekarz”, 2015, nr 1, s. 32-35; M. Błach, *Kongres bibliotekarzy europejskich*, „Biblioteka i Edukacja”, [online], 2015, nr 7; R. Ciesielska-Kruczek, *Najpiękniejsze biblioteki Portugalii*, „Poradnik Bibliotekarza”, 2015, nr 6, s. 16-20; B. Kasińska, M. Górski, *Działalność Oddziału Digitalizacji Biblioteki Publicznej Atatürk Kitaplığı, Stambuł, Turcja*, „Biblioteka i Edukacja”, [online], 2015, nr 8; B. Mleko, A. Więk, G. Koźma, *Praskie biblioteki – relacja z wizyty w Bibliotece Centralnej Uniwersytetu Karola w Pradze*, „Biblioteka i Edukacja”, [online], 2015, nr 8; E. Piotrowska, R. Zając, *Biblioteki w Stambule*, „Biblioteka i Edukacja”, [online], 2015, nr 7.

³ Referat *Udział w programie Erasmus+ formą doskonalenia zawodowego bibliotekarzy akademickich* wygłoszony podczas X Forum Młodych Bibliotekarzy w Warszawie (17-18.09.2015) przez beneficjentkę programu – Marzenę Błach.

Zdj. 1 i 2. Otwarcie wystawy. Fot. Ł. Tomkiewicz.

Wystawę zorganizowano według schematu przystanków — osobnych dla każdego z prezentowanych miast. Wątkiem spajającym poszczególne stacje — przystanki jest dziedzictwo literackie odwiedzanych przez pracowników BG UP miejsc. Spośród 32 bibliotek partnerskich w latach 2010-2015 zaprezentowano kilka wybranych Erasmusowych destynacji bibliotekarzy. Były to: Londyn (Institute of Education, Newsam Library, Wielka Brytania), Dublin (St. Patrick's College, Irlandia), Praga (Univerzita Karlova, Czechy), Wiedeń (Pädagogische Hochschule, Austria), Liège (Université de Liège, Belgia), Sewilla (Universidad de Sevilla, Hiszpania), Zürich (Pädagogische Hochschule, Szwajcaria) i Stambuł (Marmara Üniversitesi, Turcja).

Oprócz pamiątek — fotografii, materiałów informacyjnych i promocyjnych odwiedzanych bibliotek i uczelni pokazano kolekcjonowane przez poszczególnych podróżników-bibliotekarzy książki, w tym książeczki dla dzieci w językach odwiedzanych krajów oraz katalogi wystaw zagranicznych muzeów. Aby zwrócić uwagę na zainteresowania literackie, promując jednocześnie księgozbiór BG UP, do ekspozycji włączono książki pisarzy związanych z prezentowanymi miastami, znajdujące się w Magazynach BG UP oraz w Bibliotece Polonistyki i Informacji Naukowej UP.

Wystawie towarzyszyła prezentacja multimedialna, która powstała z kompilacji prywatnych fotografii bibliotekarzy przywiezionych z zagranicy oraz filmów promocyjnych z odwiedzanych uczelni w następujących miastach: Londyn, Praga, Wiedeń, Paryż, Sewilla, Liège, Wilno, Stambuł.

Wśród londyńskich memorabiliów zaprezentowanych na wystawie znalazł się przewodnik po Galerii Narodowej w Londynie słynącej z kolekcji arcydzieł malarstwa światowego (Giotto, Leonardo da Vinci, Tycjan, Rubens, Cézanne) — *Treasures of the National Gallery London*. Galeria Narodowa to miejsce dla Londyńczyków szczególne — nawet w okresie II wojny światowej, kiedy na czas bombardowania Londynu wywieziono zbiory do kopalni węgla w Walii, każdego miesiąca sprowadzano do Londynu jeden obraz z tej wyjątkowej kolekcji. Z perspektywy polskiej to również miejsce wyjątkowe — ważne dla Józefa Czapskiego, z uwagi na znajdujący się tam obraz Jean-Baptiste-Camille'a Corota (*Pan Pivot na koniu*, wspomina go w swoich esejach J. Czapski, pisze o tym płótnie także Wojciech Karpiński w *Obrazach Londynu*).

Zdj. 3. J. I. Kraszewski, Wilno : od początków jego do roku 1750. T. 2, Wilno 1840; sygnatura Biblioteki Polonistyki i Informacji Naukowej UP: HL 616, sygnatura BG UP: BG 39548. Fot. B. Krasieńska.

Zdj. 4. N. MacGregor, E. Langmuir, Treasures of the National Gallery London, London 1996; własność prywatna. Fot. B. Krasieńska.

Literackie dziedzictwo Londynu to temat na odrębną wystawę, dlatego problematykę tę zaledwie zarysowano poprzez prezentację najstarszych wydań dramatów Wiliama Shakespeare'a znajdujących się w zbiorach BG UP (m.in. Tom IX *Dzieł Dramatycznych Wiliama Shakespeare'a* zawierający *Figle kobiet* czyli *Wesołe windsorskie kobiety*, tekst *Kupca weneckiego* i *Ugłaskania sekutnicy* ze znakami własnościowymi Biblioteki Oficerskiej Szkoły Lotnictwa oraz Biblioteki Gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie, Kraków 1895, sygnatura BG UP: BG 132143), wybranych powieści Virginii Woolf — reprezentantki słynnej *Grupy Bloomsbury* (np. *Pani Dalloway*, Kraków 2008, sygnatura BG UP: BG 312868) oraz książek publikowanych w stolicy Anglii przez polskie środowisko emigracyjne (m.in. Tytus Benni, *Ortofonja angielska : podręcznik wzorowej wymowy oraz słownik fonetyczny*, Londyn 1942, sygnatura BG UP: BG 286587 — egzemplarz ze znakami własnościowymi Inspektoratu Szkolnego Osiedla Masindi w Ugandzie; Florjan Sokołów, *Kawalkada angielska : sylwetki i szkice*, London 1942, sygnatura BG UP: BG 333119 — egzemplarz ze znakami własnościowymi Biblioteki Domu Polskiego w Charleroi i exlibrisem Henryka Kruszeńskiego OMI Bibliotheque Luxembourg).

Warto odnotować, że zainteresowanie literackim Londynem nie jest nowym zjawiskiem. W 1888 roku ukazała się książka autorstwa L. Hutton pt. *Literary Landmarks of London*. Na początku XX w. opublikowano *The Booklover's London* (A. St John Adock; 1913), *The Literary Ghosts of London* (E. Beresford Chancellor; 1933), *London for the Literary Pilgrim* (William Kent; 1949) czy *London in Literature* (pod red. A. H. Hedleya; 1921). Edycje literackich przewodników po Londynie w latach 60., 70. i 80. XX w. (G. G. Williamsa *Guide to Literary London* czy *A Literary Guide to the City* autorstwa Rachel Hartley) oraz nowe tytuły, jak np. opublikowany w 2007 r. w Stanach Zjednoczonych — *London* z serii literackich przewodników Harolda Blooma, świadczą o niesłabnącym zainteresowaniu literackimi tradycjami stolicy Wielkiej Brytanii oraz o rozwoju turystyki literackiej^{4,5,6,7}.

W gablocie poświęconej stolicy Irlandii znalazły się publikacje na temat Trinity College i słynnego ewangelizatora tzw. *Book of Kells* (Bernard Meehan, *The book of Kells : an illustrated introduction to manuscript in Trinity College*, Dublin 2006, własność prywatna; Charles Benson, Paul Corrigan, *Trinity College Library Dublin*, Dublin 2003, własność prywatna) oraz przewodnik po Dublinie (Polly Philimore, *Dublin Miasta Świata*, Bielsko-Biała 2009, własność prywatna) zawierający informacje na temat literackich tradycji miasta i miejsc im poświęconym, jak np. James Joyce Centre oraz Dublin Writers Museum, gdzie można zapoznać się z twórczością i biografiami Johnatana Swifta, George'a Bernarda Shawa, Oscara Wilde'a, Samuela Becketta, Williama Butlera Yeatsa i Jamesa Joyca⁸.

⁴ D. Dailey, J. Tomedi, *Bloom's Literary Guide to London*, New York 2007.

⁵ A. Davies, *Literary London*, London 1988.

⁶ F. Morley, *Literary Britain : A Reader's Guide to Writers and Landmarks*, London 1980.

⁷ M. Leapman, *London*, London 2011.

⁸ P. Philimore, *Dublin : Miasta Świata*, Bielsko-Biała, 2009.

Najobszerniej literackie dziedzictwo przedstawiono w części poświęconej Pradze, która w 2014 roku uzyskała tytuł Miasta Literatury UNESCO⁹. Zaakcentowano miejsca istotne literacko i kulturowo na mapie stolicy Czech — Uniwersytet Karola czy Muzeum Franza Kafki, jak również „biblioteczne” oblicze miasta m.in. czeską Bibliotekę Narodową, Narodową Bibliotekę Techniczną, Bibliotekę Klasztoru Norbertanów na Strahovie czy największą w kraju — praską Bibliotekę Miejską.

Zaprezentowano sylwetki kilku pisarzy czeskich — od klasyków po twórców literatury popularnej (Franz Kafka, Jaroslav Hašek, Bohumil Hrabal, Milan Kundera, Michal Viewegh), pokazując wybrane dzieła ich autorstwa oraz opracowania naukowe dotyczące ich twórczości pochodzące ze zbiorów BG UP.

Jednym z czołowych przedstawicieli literatury czeskiej, związanym nierozdzielnie z Pragą, w której mieszkał przez większość swego życia, i której magiczny obraz zawarł w swojej prozie jest Bohumil Hrabal^{10, 11}.

Jego twórczość pokazano w nietypowy sposób, wyróżniając mniej znane utwory tego pisarza, m.in. *Złocieńkę* — książkę adresowaną do młodszych czytelników, a także opracowania dotyczące jego biografii (np. Aleksander Kaczorowski, *Gra w życie: opowieść o Bohumilu Hrabalu*, Wołowiec 2004, sygnatura: BG 300030). Ekspozycja została wzbogacona przez reprodukcje czeskich obrazów oraz ilustracji książkowych, jak m.in. ilustracje Josefa Lada powstałe w konsultacji z Jaroslavem Haškem do *Losów dobrego żołnierza Švejka czasu wojny światowej*, które trwale ukształtowały wizerunek głównego bohatera¹² czy ilustracja do jednego z wydań *Legendy o Golemie* — najbardziej znanej praskiej legendy, będącej źródłem inspiracji dla pisarzy zarówno czeskich, jak i międzynarodowych¹³.

W gablocie przystanku praskiego znalazły się także opracowania ogólne dotyczące literatury i kultury czeskiej pochodzące ze zbiorów BG UP, wśród nich m.in. następujące wydania: Bohumil Hrabal, Ivan Klima i inni, *Opowiadacze. Nie tylko Hrabal. Autorzy najlepszej prozy czeskiej*, Kraków 2012, sygnatura: BG 324772; Ewa Ciszewska, Ewelina Nurczyńska-Fidelska (red.), *Hrabal i inni. Adaptacje czeskiej literatury*, Łódź 2013, sygnatura: BG 328040; Zofia Tarajło-Lipowska, *Historia literatury czeskiej: zarys*, Wrocław 2010, sygnatura: BG 324251; Joanny Króla, Grzegorz P. Bąbiak (red.), *Z polsko-czeskich zbliżeń literackich w XX w.*, Warszawa 2008, sygnatura: BG 314453.

⁹ *Prague joins the UNESCO Creative Cities Network* [online], 2016 [dostęp: 2016-05-12]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.prahamestoliteratury.cz/en/about>.

¹⁰ Dla wielbicieli twórczości Bohumila Hrabala organizowane są nawet wycieczki po Pradze śladami tego pisarza wpisujące się w modny trend tzw. *set-jetting* polegający na odwiedzaniu i poznawaniu miejsc, które pojawiły się w książkach.

¹¹ *Bohumil Hrabal czyli o zaułkach odnalezionego świata* [online], 2016 [dostęp: 2016-05-12]. Dostępny w World Wide Web: <http://gazeta.us.edu.pl/node/208921>.

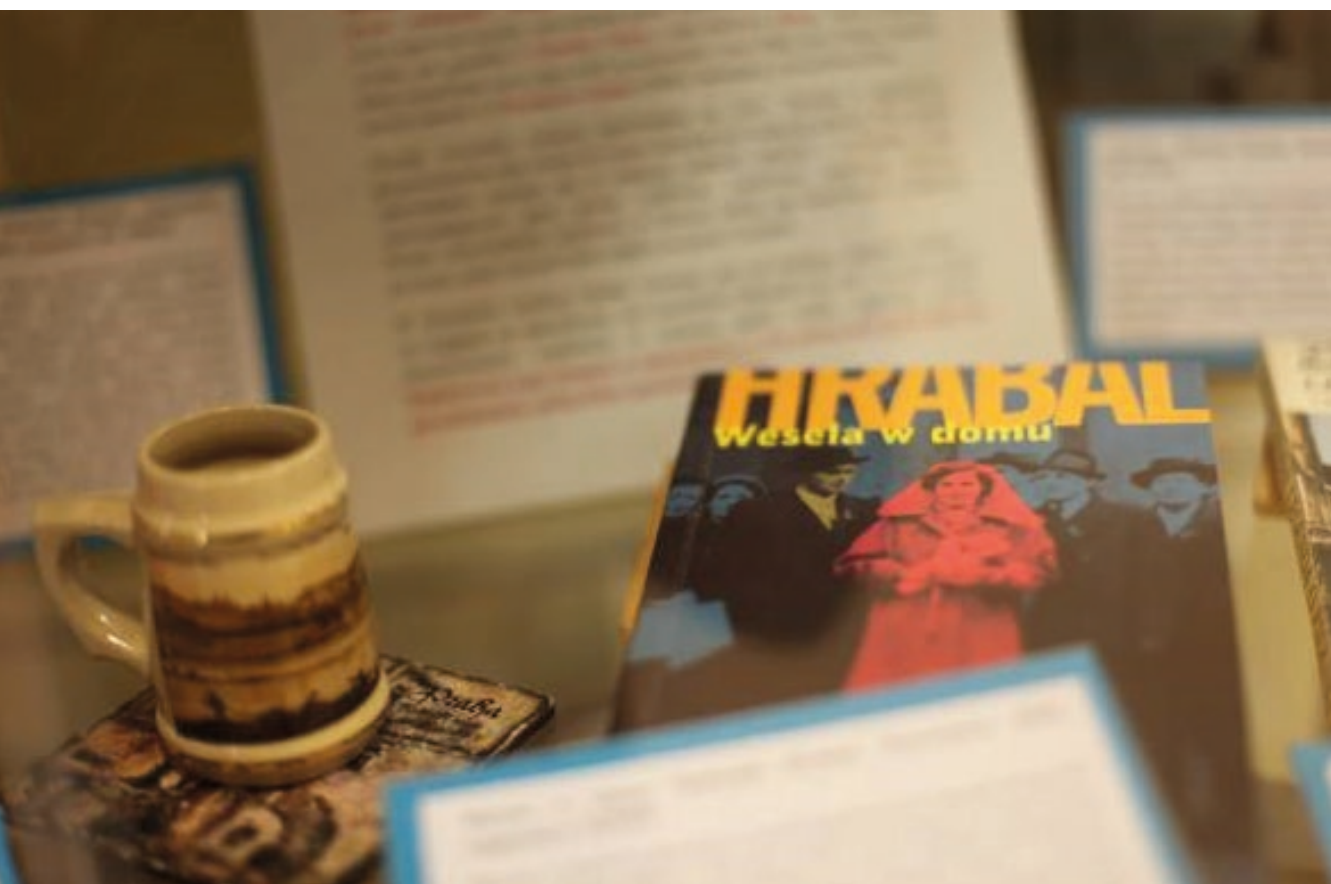
¹² *Josef Lada — landscape painter and Švejk illustrator* [online], 2016 [dostęp: 2016-05-12]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.radio.cz/en/section/czechs/josef-lada-landscape-painter-and-svejk-illustrator>.

¹³ *Historia praskiego golema* [online], 2016 [dostęp: 2016-05-12]. Dostępny w World Wide Web: <http://swieta geometria.info/artykuly/196-historia-praskiego-golema>.

Zdj. 5 i 6. Przystanek Dublin. Fot. B. Kasińska.

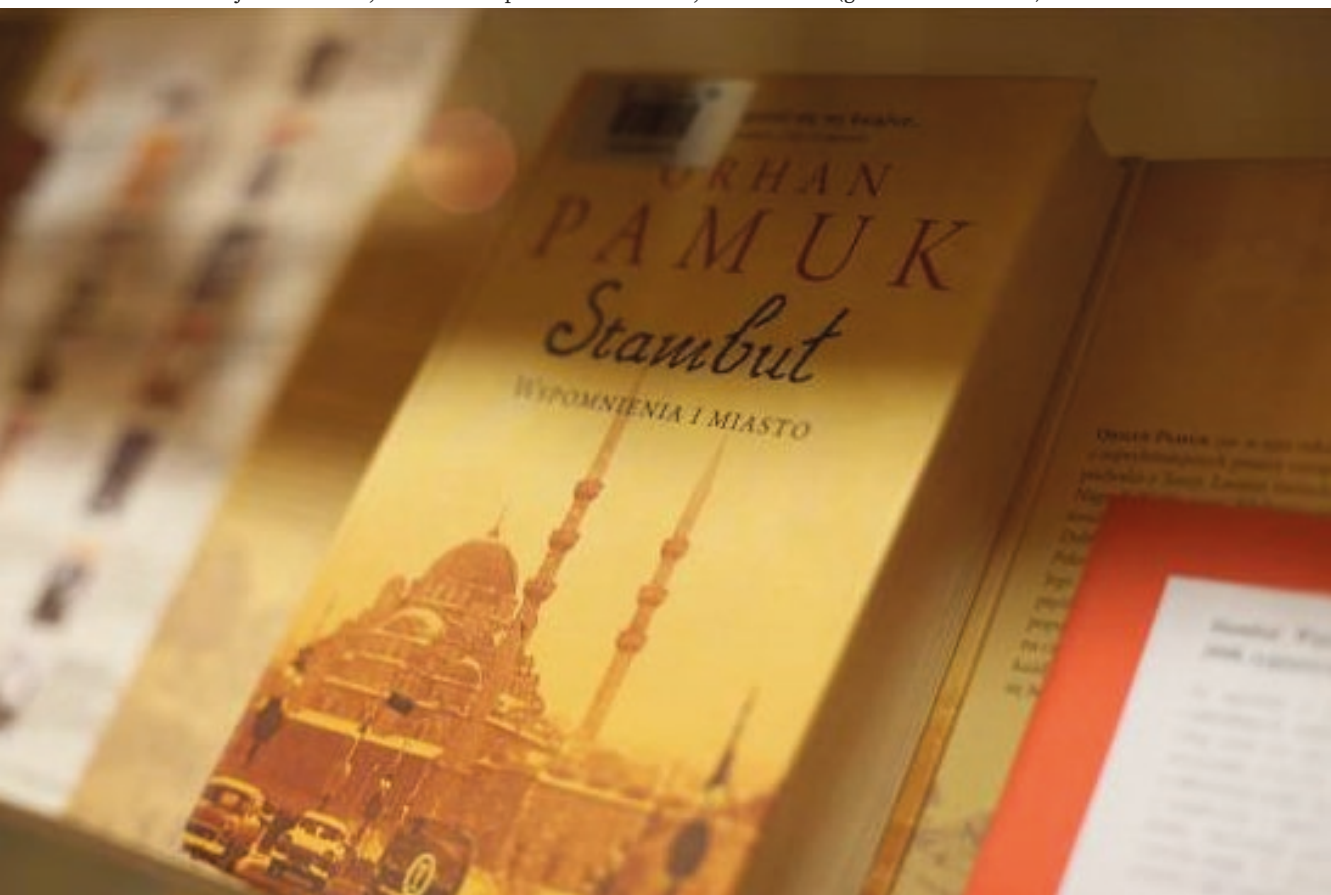
Zdj. 7. B. Hrabal, *Wesela w domu*, Warszawa 2010, sygnatura: BG 323938; (gablota praska). Fot. B. Kasińska.

Zdj. 8. B. Hrabal, *Złocieńka*, Warszawa, 2014, sygnatura: BG 330726 (gablota praska). Fot. B. Kasińska.

Zdj. 9. O. Pamuk, *Stambul. Wspomnienia i miasto*, Kraków 2008 (gablota stambulska). Fot. B. Kasińska.

Zdj. 10. J. Reychman, *Życie polskie w Stambule w XVIII wieku*, Warszawa 1959 (gabłota stambulska).
Fot. B. Krasieńska.

Zdj. 11. Mapa z przystankami Erasmusowych podróży Bibliotekarzy BG UP w Krakowie.
Projekt: Agata Rubiś. Fot. B. Krasieńska.

Literacki obraz Stambułu reprezentują nazwiska: Elif Şafak oraz Orhan Pamuk. Elif Şafak, mniej znana czytelnikom polskim niż Pamuk, to najpoczytniejsza pisarka w Turcji. Krytycy charakteryzują jej twórczość jako jeden z najbardziej charakterystycznych głosów współczesnej literatury tureckiej. Jej dzieła zostały opublikowane w ponad 40 krajach, a ona sama otrzymała honorowe wyróżnienie Kawalera Orderu Sztuki i Literatury. Şafak wydała trzynaście książek, z czego dziewięć to powieści. Tworzy opowiadania, w konwencji wschodnich, jak i zachodnich tradycji, ukazujące niezliczone historie kobiet oraz przedstawicieli mniejszości narodowych, imigrantów, subkultur czy młodzieży. Jej prace powstają w oparciu o różne kultury i tradycje literackie, a także głębokie zainteresowanie historią i filozofią¹⁴.

Znany polskim czytelnikom Orhan Pamuk, jak sam pisze w swojej autobiograficznej książce *Stambul. Wspomnienia i miasto*, od dzieciństwa aż do 22 roku życia poświęcał się głównie malarstwu i marzył o zostaniu artystą. Po ukończeniu świeckiego American Robert College w Stambule, studiował architekturę na Politechnice w Stambule (nie ukończył jej). Studiował także dziennikarstwo. W wieku 23 lat postanowił zostać pisarzem¹⁵. W 2006 roku został uhonorowany Literacką Nagrodą Nobla przez Szwedzką Akademię Królewską, która uzasadniła swój werdykt tym, iż jest to pisarz, który „w poszukiwaniu melancholijnej duszy swojego rodzinnego miasta odkrył nowe symbole zderzenia i przenikania się kultur”¹⁶.

¹⁴ Elif Şafak [online], 2016 [dostęp: 2016-04-27] Dostępny w World Wide Web: <http://www.elifsafak.com.tr/biyografi.php>.

¹⁵ Orhan Pamuk [online], 2016 [dostęp: 2016-04-27] Dostępny w World Wide Web: <http://www.orhanpamuk.net>.

¹⁶ Orhan Pamuk laureatem Nagrody Nobla 2006 [online], 2016 [dostęp: 2016-04-27]. Dostępny w World Wide Web: <http://instytutkiszki.pl/wydarzenia,aktualnosci,12415,orhan-pamuk-laureatem-nagrody-nobla-2006.html>.

Wśród eksponatów, w gablocie stambulskiej, znalazły się m.in.: Elif Şafak, *Bekart ze Stambułu*, Kraków 2010, sygnatura: BG 319305; Elif Şafak, *Lustra miasta*, Kraków 2011, sygnatura: BG 321500; Witold Szablowski, *Zabójca z miasta moreli. Reportaże z Turcji*, Wołowiec 2010, sygnatura: BG 323330; Edmund de Amicis, *Konstantynopol. Wspomnienia z podróży*, Warszawa 1879, sygnatura: BG 48338; Wanda Melcer-Rutkowska, *Turcja dzisiejsza*, Warszawa [1925], sygnatura: BG 137901; Orhan Pamuk, *Stambuł. Wspomnienia i miasto*, Kraków 2008, sygnatura: BG 313885; Jan Reychman, *Życie polskie w Stambule w XVIII wieku*, Warszawa 1959, sygnatura: BG B 44814.

Podsumowując — udział w szkoleniach Erasmusowych jest ważną i inspirowującą formą rozwoju zawodowego pracowników BG UP. Wyjazdy takie mają niejednokrotnie pozytywny wpływ na przebieg codziennej pracy bibliotekarzy — zwiększając jej skuteczność. W efekcie kontaktów nawiązanych w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Wiedeńskiego przez pracownika BG UP czytelnicy naszej biblioteki mogli kilkakrotnie skorzystać z zamówionych przez siebie w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych książek bez żadnych opłat (z pominięciem obowiązującego cennika za międzynarodowe wypożyczenia międzybiblioteczne).

Zespół projektowy wystawy

Komitety Organizacyjny: Marzena Błach (kustosz oraz pomysłodawca wystawy), Barbara Krasieńska, Barbara Mleko, Aleksandra Więk, Michał Górski, Grzegorz Koźma. Eksponatów i fotografii do wystawy użyczyli: Pani dr Renata Zając, Pani mgr Jadwiga Tłałka, Pan mgr Bogusław Sorbjan. Specjalne podziękowania dla Pani mgr Kamili Dąbrowy za udostępnienie telebimu.